

تجلی اخلاق قرآنی در سیره امام حسین(ع)

اخلاق امام حسین(ع) همان اخلاق حسنه‌ای است که قرآن بیان داشته، به گونه‌ای که چهره اخلاق نظری در معنای مطلق آن در قرآن بیان شده و چهره اخلاق عملی به طور مطلق آن در سیره علمی و عملی امام حسین(ع) نمود پیدا کرده است.

اخلاق امام حسین(ع) همان اخلاق حسنه ای است که قرآن بیان داشته، به گونه ای که چهره اخلاق نظری در معنای مطلق آن در قرآن بیان شده و چهره اخلاق عملی به طور مطلق آن در سیره علمی و عملی امام حسین(ع) نمود پیدا کرده است.

به گزارش ایکننا از خراسان رضوی، یکی از مهم ترین شاخصه های سبک زندگی اسلامی که در سعادت و کمال دنیوی و اخروی انسان حائز اهمیت است، اخلاق بوده که در دو حیطة اهتمام به فضایل اخلاقی و اجتناب از رذایل اخلاقی ترسیم شده است.

قرآن کریم به عنوان آخرین کتاب آسمانی، دربردارنده تمام اموری است که انسان در راه رسیدن به کمال و سعادت به آن نیاز دارد. از طرفی دیگر این آخرین کتاب آسمانی مخصوص عصر و زمان خاصی نبوده، بلکه برای تمامی انسان ها تا قیامت است و با جامعیت و جاودانگی خود به سوی آیینی که بهتر از هر آیین دیگر است، راهنمایی می کند. بدون شک سالم ترین و کامل ترین زندگی آن است که براساس مفاهیم قرآن کریم و آموزه های اسلامی شکل گرفته باشد.

زندگی اسلامی آن است که تمام جوانب زندگی انسان را در بر گیرد و او را به مقصد واقعی و هدف اصلی برساند. هدف اصلی خلقت انسان و زندگی وی بر اساس قرآن کریم، عبادت و بندگی خداوند است. نگاهی به مقام و منزلت امام حسین(ع)

درباره امام حسین (ع) و منزلت ایشان از یک سو و اثبات حجیت سخنان ایشان از سویی دیگر، می توان به آیات قرآن و روایات پیامبر اکرم(ص) اشاره کرد. آیات قرآن درباره امام حسین(ع) در یک مجموعه کلی درباره اهل بیت(ع) است که امام حسین(ع) نیز در این دایره قرار می گیرد. برخی از آیات، عصمت اهل بیت(ع) و به تبع آن امام حسین(ع) و برخی از آیات تبعیت مطلق از ایشان را بیان می دارند.

آیات تطهیر و مباحله عصمت اهل بیت(ع) و آیه الوالامر تبعیت مطلق از ایشان را بیان می دارند. «قَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَنِسَاءَنَا وَنُسَاءَكُمْ وَنُسَاءَكُمْ وَ أَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ؛ پس هرکس با تو درباره عیسی در مقام مجادله برآید بعد از آنکه به احوال او آگاهی یافتی، بگو بیایید ما و شما فرزندان و زنان و کسانی را که به منزله خودمان هستند بخوانیم، سپس به مباحله برخیزیم، در حق یکدیگر نفرین کنیم تا دروغگویان و کافران را به لعن و عذاب خدا گرفتار سازیم.» (آل عمران/۶۱) در این باره بیشتر اهل سنت اتفاق دارند که این آیه در شأن پیامبر اکرم(ص)، امام علی(ع)، حضرت فاطمه(س)، امام حسن و امام حسین(ع) نازل شده است.

علامه طباطبایی(ره) پس از نقل این جریان می نویسد: این بالاترین مناقبی است که خداوند، اهل بیت(ع) را به آن اختصاص داده است، همچنان که علامه بحرانی بر این باور است که اگر آنان معصوم از همه خطاها و گناهان نبودند به این رتبه و مزیت که بالاتر از آن رتبه و مزیتی نیست نمی رسیدند، به طوری که خداوند قسم به آنها را فارق بین حق و باطل و تصدیق کننده کتاب خدا و نبوت پیامبر گرامی قرار داد.

اخلاق امام حسین(ع) همان اخلاق حسنه ای است که قرآن بیان داشته است، به گونه ای که چهره اخلاق نظری در معنای مطلق آن در قرآن بیان شده و چهره اخلاق عملی به طور مطلق آن در سیره علمی و عملی امام حسین(ع) نمود پیدا کرده است، از جمله: اهمیت سلام کردن، توجه و احترام به همسر، احترام متقابل در نیکی ها، تقوا اکمال فضایل اخلاقی و اجتناب از رذایل اخلاقی، اخلاق عبادی، اقامه نماز، فرهنگ سازی بهره گیری از قرآن، صبر، اخلاق رفتاری در برابر مشکلات و سختی ها. اهمیت سلام کردن

امام حسین(ع) می فرماید: سلام کردن ۷۰ حسنه دارد، ۶۹ حسنه آن برای سلام کننده و یک حسنه و پاداش برای پاسخ دهنده است، همانگونه که در آیه شریفه «وَ إِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا قُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا يَجْهَالِيَهُ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَأَنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ؛ هرگاه آنان که به آیات ما می گروند نزد تو آیند بگو: سلام بر شما باد، خدا بر خود رحمت و مهربانی را فرض نمود، که هر کس از شما کار زشتی به نادانی کرد و بعد از آن توبه کند و اصلاح نماید البته خدا بخشنده و مهربان است» (انعام/۵۴). پیامبر(ص) را نهی نموده که مؤمنین را از خود طرد نماید و امر به ملاطفت نمودن با

ایشان داده است و بر آنان سلام کند تا دل‌هایشان گرم و اضطراب درونیشان به آرامش و سکون مبدل شود.

طبق آیه «دَعَاَهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَخْرَجَهُمْ مِنْهَا دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ» و در آن بهشت زبان شوق به تقدیس خدا گشاید که بار الها تو از هر نقص و آرایش پاک و منزهی و درود آنها در بهشت «سلام» است و آخرین سخنشان حمد پروردگار عالمیان است» (یونس / ۱۰). اولین کرامتی که خداوند سبحان در بهشت به اولیایش می دهد، همان کسانی که دل را از یاد غیر او منزّه ساختند و غیر از حب الهی را به خود راه ندادند و به چیزی غیر از خدا نیاندیشیدند، خیر و سلام است. توجه و احترام به همسر

امام حسین(ع) فرمود: هر کس زبانش راستگو و کردارش پاکیزه باشد و هرکس نیت خیر داشته باشد، روزیش فراوان و هر کس با زن و بچه اش خوش رفتار باشد عمرش پربرکت می شود. در مورد تکریم همسر از رسول خدا (ص) نقل است: هر کسی همسری برگزید، باید وی را تکریم کند و نیز در جای دیگر فرمود: بهترین شما، بهترین شما با خانواده است و من بهترین شما با خانواده هستم».

آیه مبارکه «هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَا رَبَّهُمَا لَئِنْ أَتَيْتَنَا صَالِحًا لَنُكَوِّنَنَّ مِنْ الشَّاكِرِينَ» اوست خدایی که همه شما را از یک تن بیافرید و از (نوع) او نیز جفتش را مقرر داشت تا به او انس و آرام گیرد، و چون با او خلوت کرد باری سبک برداشت، پس با آن بار حمل چندی بزیست تا سنگین شد، آن گاه هر دو خدا و پروردگار خود را خواندند که اگر به ما فرزندی صالح (و تندرست) عطا کردی البته از شکرگزاران خواهیم بود» (اعراف/۱۸۹) درباره جایگاه همسر در زندگی و غایت آن که آرامش است. در روز عاشورا هنگامی که هلال بن نافع عازم جنگ بود همسر جوانش از رفتن او ناراحت شده و به شدت می گریست، امام حسین(ع) متوجه او شد و چنین فرمود: «ای هلال! همسرت جدایی تو را نمی پسندد، تو آزادی و می توانی خشنودی او را بر مبارزه با شمشیرها مقدم بداری.»

از دیگر نمونه ها که بیانگر ارج گذاری پیشوای شهیدان است، جایی است که امام حسین(ع) تکریم همسر را به دوستانش سفارش می کند و در پاسخ به اعتراض آنان نسبت به فرش ها و پرده های نو در منزل آن حضرت فرمودند: «ما پس از ازدواج، مهریه زنان را پرداخت می کنیم، پس آنان هر چیزی را که دوست داشته باشند می خردند و ما دخالتی نمی کنیم»، همانگونه که قرآن کریم می فرماید: «وَءَاتُوا النِّسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً» مردان عهده دار بردن نفقه و تدبیر امور اقتصادی زن هستند» (نساء/۴)، یعنی مردان علاوه بر دفاع و حفاظت از زنان امر تدبیرات و پرداخت نفقه زن را به عهده دارند.

رسول اکرم(ص) می فرماید: خداوند روز قیامت هر گناهی را می بخشد، مگر مهریه زنی را که پرداخت نشود. احترام متقابل در نیکی ها

در سیره علمی و عملی امام حسین(ع) بر احترام متقابل و حتی بیشتر در مقابل نیکی های دیگران تاکید شده است. انس بن مالک گوید: نزد امام حسین (ع) بودم کنیزی در حالی که دسته ای ریحان به دست داشت، وارد شد و آن را تقدیم امام نمود. حضرت فرمود: تو را به خاطر خداوند آزاد کردم. انس گوید: با تعجب پرسیدم کنیزی برای شما دسته ای ریحان آورد و سلام کرد. شما او را آزاد کردید؟ امام (ع) فرمود: خداوند اینگونه ما را ادب کرده است، زیرا که فرموده است: «وَإِذَا حَبَّيْتُمْ يَبْتَغِيَنَّ قَنَاطِرًا يَخُورُونَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا» هر گاه شما را تحیت و سلامی گفتند شما نیز باید به تحیت و سلامی بهتر از آن یا مانند آن پاسخ دهید، که خدا به حساب هر چیزی کاملاً خواهد رسید. (نساء/۸۶) تقوا کمال فضایل اخلاقی و اجتناب از رذایل اخلاقی

امام حسین(ع) می فرماید: شما را به تقوای الهی سفارش می کنم، هرکسی از خدا پروا کند، خداوند تضمین کرده که او را از آنچه نمی پسندد به آنچه می پسندد متحول سازد. امام حسین(ع) با توصیه به تقوا به نتایج آن هم اشاره می فرماید: از جمله اینکه اوضاع را به نفع بندگان متقی برمی گرداند. ممکن است دنیاپرستان هوسباز چند روزی از کامیابی هایی برخوردار باشند ولی فرجام خوشی ندارند. قرآن با بیان «إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ» (هود/۴۹) «وَ الْعَاقِبَةُ لِلتَّقَوَى» (طه/۱۳۲) عاقبت و فرجام نیک را از آن تقوا و اهل تقوا می داند.

تقوا بزرگترین توصیه خداوند به بندگان است، آیات آن دربردارنده هشدارهایی است که آسیب ها و ضررهای بی تقوایی و بی پروایی و پیروی از نفس اماره و متابعت از شیطان را به یاد می آورد و فرجام نیک اهل تقوا و عاقبت شوم بی تقویان را نشان می دهد. خداوند با اهل تقواست، هوای آنان را دارد و کمکشان می کند، از خطرات نجاتشان می دهد و در آخرت هم بهترین پاداش ها و برترین نعمت های بهشتی را در اختیار آنان قرار می دهد.

امام حسین(ع) با توصیه به تقوا به نتایج آن هم اشاره می فرماید: از جمله اینکه اوضاع را به نفع بندگان متقی برمی گرداند و در

جای دیگر سیدالشهداء(ع) می فرماید: «شما را به تقوای الهی سفارش می کنم، زیرا خدا ضمانت فرموده «وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ» (طلاق ۲/۳)، کسی را که تقوی داشته باشد از وضعی که نمی پسندد به وضعی که می پسندد، برگرداند و از آنجا که گمان نمی برد روزیش را می رساند. از کسانی مباش که بر گناهان بندگان خدا بیم ناک است و از عقوبت گناه خود آسوده خاطر است، زیرا خدای سبحان درباره بهشتش، فریب نمی خورد و به آنچه نزد اوست جز به اطاعت او و اگر خدا بخواهد نتوان رسید.

اخلاق عبادی، اقامه نماز، فرهنگ سازی بهره گیری از قرآن

امام حسین(ع) فرمود: خدا می داند که من نماز و تلاوت قرآن را دوست می دارم. در شب عاشورا که امام حسین(ع) به تلاوت قرآن مشغول بود گروهی از لشکریان پسر سعد برای اطلاع از احوال امام حسین(ع) و یاران او نزدیک خیمه ها آمدند و ملاحظه کردند که امام(ع) با یک صورت ملکوتی و جذاب، آیاتی از سوره آل عمران را تلاوت می کند و در ظهر عاشورا در بحبوحه جنگ نماز را به همراه ایشان اقامه نمودند. طبق فرمایش قرآن کریم «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَ يَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَ يَغْفِرْ لَكُمْ وَ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ؛ کسانی که به خدا و رسولش ایمان آورده اند، خداوند دو رحمتش را به آنها می دهد و نور قرآن و دلایل بر حق آن را برای ایشان قرار می دهد تا به وسیله آن در آخرت راه ببیمایند و خداوند گناهان ایشان را مورد آمرزش قرار دهد. (حدید ۲۸)

امام در سخت ترین شرایط روز عاشورا وظایف دینی و تکالیف اسلامی خود را در عالی ترین حالت و معنوی ترین وضع انجام داد و در ظهر روز عاشورا به رغم گرمای شدید هوا، تشنگی فراوان، خطر تیرها و یورش های بی امان امویان، بی شرمی دشمنان، اندوه شهادت یاران و بسیاری از تنگناهای دیگر، اجازه نداد فریضه مقدس نماز ترک شود و حتی مصمم گردید در اول وقت اقامه شود.

آنقدر شرایط آشفته بود که سعید بن عبدالله که خود را سپر اباعبدالله (ع) نموده بود پس از پایان نماز ظهر عاشورا به تعبیر برخی مقتل نویسان، بدنی چون آیکش داشت، چرا که تیرهای فراوان به او اصابت کرد و این مجاهد مخلص را به شهادت رسانید. حضرت مهدی (عج) فرمود: «جدم حسین(ع) رکوع و سجودش طولانی بود.» حضرت سیدالشهداء بارها پیاده به خانه خدا شتافت و مراسم حج را برگزار کرد.

صبر، اخلاق رفتاری در برابر مشکلات و سختی ها

در سخت ترین لحظات روز عاشورا و هنگام افتادن از اسب با آن همه جراحات، این جملات از امام(ع) نقل شده است: «صبرا علی قضائک یا رب لاله إلا سواک، یا غیاث المستغیثین؛ پروردگارا بر قضای تو صبر می کنم، معبودی جز تو نیست ای فریادرس فریادخواهان. «قَاصِرٌ كَمَا صَبَرَ أَوْلُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبُثُوا إِلَّا سَاعَةً مِنْ نَهَارٍ بَلَاغٌ قَهْلٌ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الْقَاسِيُونَ؛ (ای رسول ما) تو هم مانند پیغمبران اولوا العزم (در تبلیغ دین خدا و تحمل ادبیت امت) صبور باش و بر امت به عذاب تعجیل مکن تا روزی که آنچه وعده داده شده به چشم ببینند آن روز پندارند که (در دنیا) به جز ساعتی از روز درنگ نداشتند. (این قرآن و آیات وعده و وعیدش) تبلیغ رسالت و اتمام حجتی است، پس آیا (به قیامت) جز مردم (شهووت پرست) فاسق هیچ کس هلاک خواهد شد؟ (احقاف/۳۵) پایدار باش، خویشتندار باش، استقامت داشته باش.»

در زیارت امام حسین (ع) آمده است «و لقد عجبت من صبرک ملائکه السماوات» از امام سجاد(ع) است که هرچه کار بر او پیچیده و سخت تر می شد، رنگ چهره اش درخشیده تر و سرتاسر وجودش پر اطمینان تر می گشت تا جایی که دشمن کینه توز با شگفتی بسیار او را قهرمانی خواند که در راه حق و عدالت هرگز به مرگ نمی اندیشد.

منابع:

Ensani.ir

www.sid.ir

isca.ac.ir

pajooresh.howzehetehran.com

www.noormags.ir